

แนวทางการดำเนินการและประเมิน โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๗๐)

โดย

พระสุธีรัตนบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรมการบริหารกลาง

โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข

วัด ประชา รัฐ สร้างสุข

วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ณ หอประชุมพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

วิสัยทัศน์ของโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข

“วัดสวยด้วยความสุข”

“การสร้างวัดในใจคน”

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1) เพื่อนำหลัก 5 ส (สะอาด สะดวก สะอาด สร้างสุขนิสัย สร้างระเบียบวินัย) หลักสัปปายะ และหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ไปปฏิบัติโดยมีวัดและชุมชนเป็นศูนย์กลาง

2) เพื่อส่งเสริมให้วัดเป็นพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาพื้นที่ทางกายภาพ การบริหารจัดการมรดกทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของสังคมด้านการพัฒนาจิตใจและปัญญา

3) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้คณะสงฆ์ หน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน ประชาชน ภาคีเครือข่าย และกลุ่มวิชาชีพต่างๆ ที่มีจิตอาสาและรับผิดชอบต่อสังคม ร่วมมือกันพัฒนาพื้นที่ของวัดและชุมชน

4) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเผยแผ่หลักพุทธธรรม และสร้างเครือข่ายการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธที่ยั่งยืน

พันธกิจของโครงการ

พันธกิจโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข

หลักการทำงานของโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข

1. การพัฒนาพื้นที่ทางกายภาพ

การออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม

การจัดการมรดกวัฒนธรรม

การจัดการสิ่งแวดล้อม

2. การพัฒนาพื้นที่ทางสังคมและการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

การทำจิตอาสาของคนในชุมชน

การจัดการพื้นที่ส่งเสริมสุขภาวะ/ต่อต้านยาเสพติด

หลักการทำงานของ
โครงการวัด ประชา รัฐ

3. การพัฒนาพื้นที่จิตใจและปัญญา

การบรรยายธรรมประจำวันพระ

ส่งเสริมการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน

ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านจิตวิญญาณ สวดมนต์

4. การส่งเสริมสุขภาพและภูมิปัญญา

การตรวจสุขภาพ

การพัฒนาระบบสุขภาพ

การส่งเสริมภูมิปัญญา

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาระบบและกลไกการบริหาร โครงการอย่าง สร้างสรรค์

กลยุทธ์ที่ ๑.๑ การส่งเสริมกลไกการบริหาร โครงการที่มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ ๑.๒ พัฒนาฐานข้อมูลและส่งเสริมการสื่อสารสังคมเชิงสร้างสรรค์

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาองค์ความรู้ บุคลากร และองค์กรสู่การพัฒนา เชิงพื้นที่วิถีพุทธ

กลยุทธ์ที่ ๒.๑ พัฒนาองค์ความรู้และการเรียนรู้ตามหลัก ๕ส และสัพปาเย

กลยุทธ์ที่ ๒.๒ ส่งเสริมกระบวนการจิตอาสาในการพัฒนาเชิงพื้นที่วิถีพุทธ

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมพลังชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมและมรดก วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ ๓.๑ ส่งเสริมกิจกรรมและพลังบวรของชุมชน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง

กลยุทธ์ที่ ๓.๒ ส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมและมรดกวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ เสริมสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาเชิงพื้นที่และสุขภาวะ วิถีพุทธที่ยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ ๔.๑ พัฒนาและบูรณาการ โครงการกับกิจการพระพุทธศาสนา

กลยุทธ์ที่ ๔.๒ ส่งเสริมองค์กรภาคีเครือข่ายบนฐานจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อ

สังคม

เป้าหมายของโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข

1. กระบวนการขับเคลื่อน โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของฝ่ายต่างๆ มีกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ
2. วัด ชุมชน สถานศึกษา และองค์กรมีการพัฒนาฐานข้อมูลและส่งเสริมการสื่อสารสังคมเชิงสร้างสรรค์
3. ชุมชนรู้การพัฒนาวัดตามหลัก ๕ส และหลักสัจปายะ ได้มีการเผยแพร่ในสังคมอย่างกว้างขวาง
4. วัด ชุมชน สถานศึกษา และองค์กรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาวัดและชุมชนตามหลัก ๕ ส หลักสัจปายะ และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม
5. วัด ชุมชน สถานศึกษา และองค์กรในระดับตำบลมีการจัดตั้งกองทุนและจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ “วัด ประชา รัฐ สร้างสุข”ในพื้นที่อย่างสร้างสรรค์

เป้าหมายของโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข

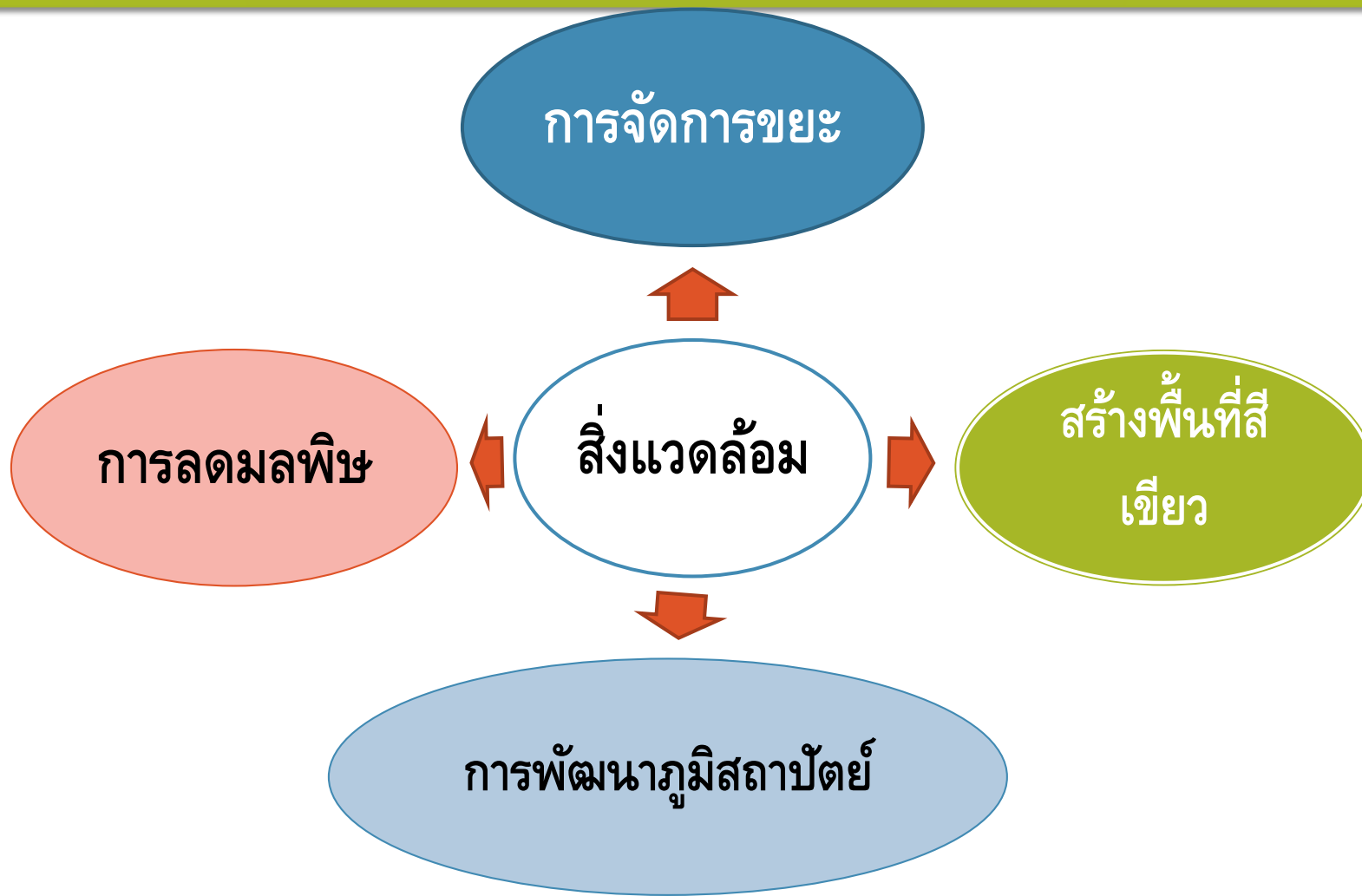
6. วัด ชุมชน สถานศึกษา และองค์กรมีกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลัก 5 ส และหลักสัปปายะได้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. พระสงฆ์ บุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษาและชุมชน มีจิตอาสา ในการสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนา
8. เกิดภาคีเครือข่ายคณะสงฆ์ ภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และชุมชน ในการพัฒนาวัดการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการมรดกวัฒนธรรม การพัฒนาเชิงพื้นที่ และการส่งเสริมสุขภาวะวิถีพุทธที่ยั่งยืน

แนวการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข
ระยะที่ 2 (2566-2570)

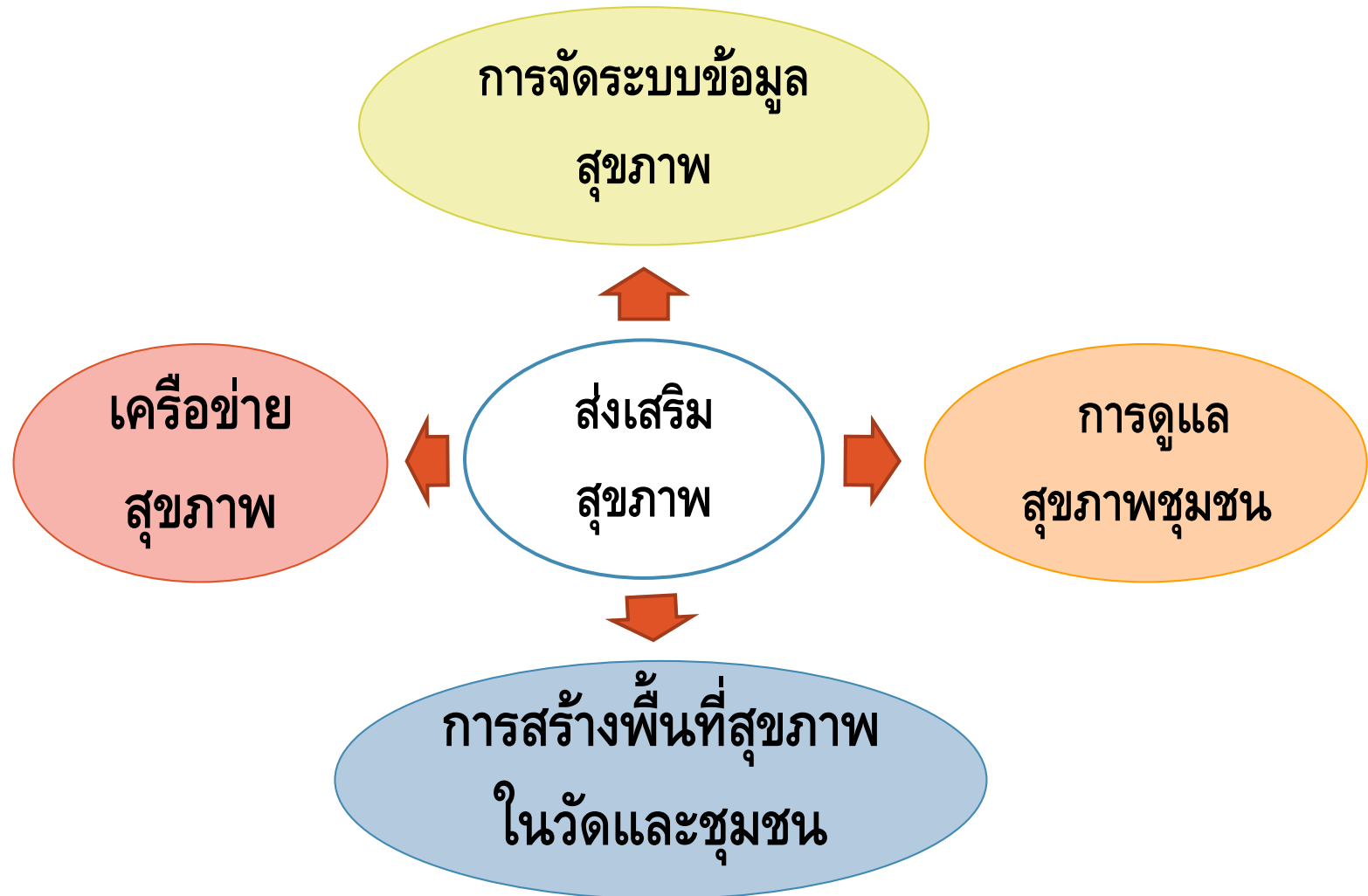
ยกระดับโครงการสู่การพัฒนาวัด ชุมชน สถาบันการศึกษา และ องค์กรต่างๆ อย่างยั่งยืนใน 4 มิติ

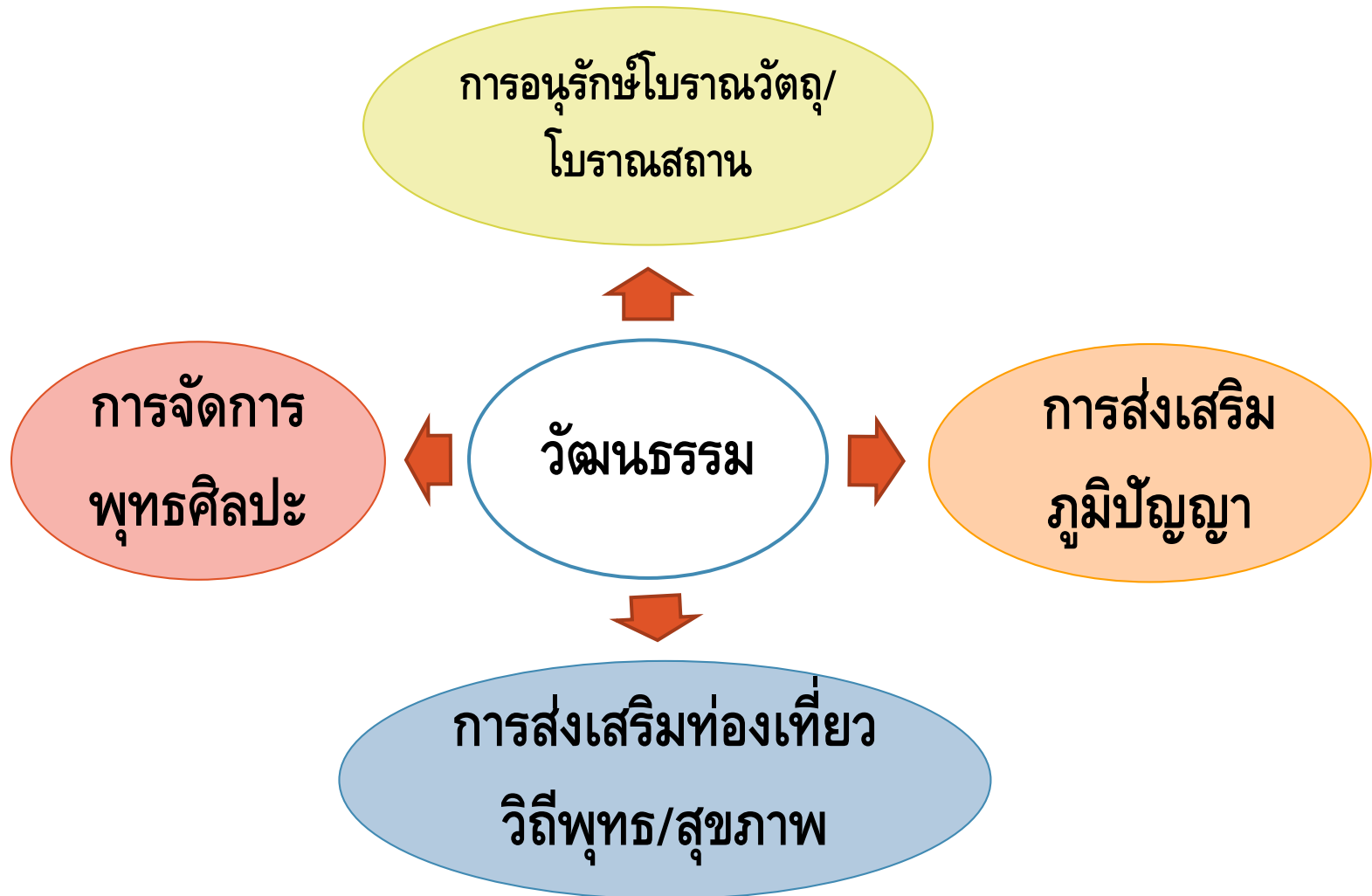
การจัดการสิ่งแวดล้อม

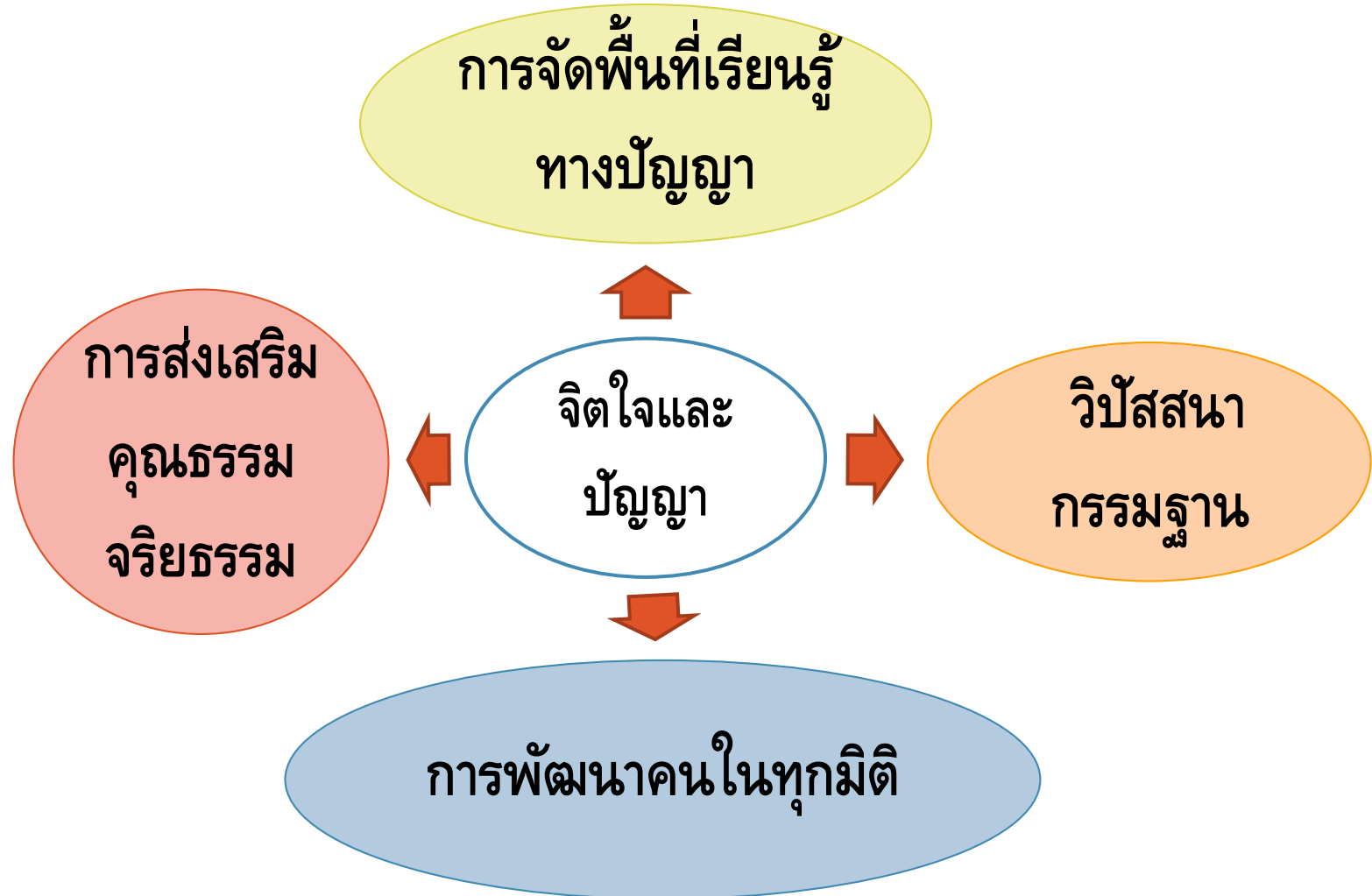
การส่งเสริมสุขภาพ

การจัดการมรดกวัฒนธรรม

การพัฒนาจิตใจและปัญญา

**แนวทางการประเมินผลใน 5 หมวดของโครงการ
สำหรับวัดและชุมชน**

หมวดที่ 1 การบริหารโครงการ

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการ (คณะกรรมการ ๕ ส)
2. การประกาศนโยบายโครงการ
3. การอบรมให้ความรู้ตามหลัก 5 ส เพื่อสร้างวัดสวยด้วยความสุข
4. การสำรวจพื้นที่ จัดทำแผนผังวัด และวิเคราะห์พื้นที่เพื่อการพัฒนา
5. จัดทำแผนปรับปรุงภายในวัด
6. การจับคู่และการลงมือปฏิบัติ (Big Cleaning Day)
7. สรุปผลการดำเนินงาน

หมวด 2 การการพัฒนาพื้นที่วัด 9 แห่ง (สามารถปรับใช้กับบ้าน โรงเรียน ชุมชน และองค์กรต่างๆ ได้)

1. ป้ายชื่อวัด บริเวณหน้าวัด และแผนผังวัดโดยสังเขป (หรือของชุมชน)
2. การจัดการจราจร ป้ายจราจร และที่จอดรถ
3. การจัดการระบบคลังวัสดุ และการควบคุมการเบิก-จ่ายสิ่งของ
4. ห้องน้ำ
5. การจัดการขยะ
6. สภาพแวดล้อมพื้นที่ภายในวัด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความปลอดภัย
7. ระบบไฟฟ้าและการป้องกันอัคคีภัย
8. โรงครัว
9. การสุขาภิบาลอาคารเสนาสนะต่างๆ ภายในวัด

หมวด 3 การส่งเสริมสุขภาพ

1. การพัฒนาฐานข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ สามเณร และชุมชน
2. การพัฒนาสถานที่วัดให้เป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาพ เช่น มีตู้ยาสามัญประจำวัด ห้องพยาบาล
3. การส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพ เช่น ให้วัด ชุมชน สถาบันการศึกษา ปลอดภัย สุข สรา บุหรี่ กล้วยชา
4. การพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัด และชุมชน
5. การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ

หมวด 4 การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

1. การพัฒนาฐานข้อมูลพุทธศิลปกรรมและมรดกวัฒนธรรม เช่น ปูนียวัตถุ-สถาน ภายในวัด (ภูมิปัญญาของชุมชน)
2. การอนุรักษ์ บูรณปฏิสังขรณ์พุทธศิลปกรรมภายในวัดที่เหมาะสม
3. การส่งเสริมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา
4. การส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และพุทธศิลปกรรม ภายในวัด
5. การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านพุทธศิลปกรรม ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญา

หมวด 5 การพัฒนาจิตใจและปัญญา

1. การจัดให้พื้นที่ของวัด เช่น อุโบสถ วิหาร เป็นสถานที่ส่งเสริมการเรียนรู้วิถีพุทธ
2. การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตวิถีพุทธ
3. การพัฒนากิจกรรมและการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา
4. การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การไหว้พระ สวดมนต์ อย่างต่อเนื่อง
5. ส่งเสริมการเจริญวิปัสสนากรรมฐานให้กับประชาชน

หมวดและมาตรฐาน	มุ่งสู่มาตรฐาน	มาตรฐานดี	มาตรฐานดีเด่น	มาตรฐานดีเยี่ยม
การบริหารโครงการ				
การพัฒนาพื้นที่ ๙ แห่ง				
การส่งเสริมสุขภาพ				
การจัดการวัฒนธรรม				
พื้นที่จิตใจและปัญญา				
เป้าหมายวัด	๒๐,๐๐๐ วัด	๑๐,๐๐๐ วัด	๕,๐๐๐ วัด	๓,๐๐๐ วัด
การจับคู่กับชุมชน (บวร)	๒๐,๐๐๐ แห่ง	๑๐,๐๐๐ แห่ง	๕,๐๐๐ แห่ง	๓,๐๐๐ แห่ง

เกณฑ์การประเมินโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข (ระยะ 2)

เกณฑ์การประเมินทั้งหมด ๓๑ ข้อ

เกณฑ์คะแนนสูงสุด ๑๕๕ คะแนน (๕ คะแนนเต็มทุกข้อ)

- ระดับดีเยี่ยม ๑๒๐ - ๑๕๕ คะแนน
- ระดับดีเด่น ๑๐๐ - ๑๑๙ คะแนน
- ระดับดี ๗๕ - ๙๙ คะแนน
- ระดับมาตรฐาน ๕๐ - ๗๔ คะแนน

การจัดทำรายงานระดับวัด/ชุมชนและสถานศึกษาต้นแบบ (ในทุกระดับ)

- บทสรุปผู้บริหาร (ตามแบบประเมิน)

- บทที่ ๑ ประวัติความเป็นมาและข้อมูลพื้นฐานของวัด ชุมชน และสถานศึกษา

- ๑.๑ ข้อมูลประวัติความเป็นมาของวัด ชุมชน และสถานศึกษา
- ๑.๒ ข้อมูลพื้นฐานและกิจกรรมของวัด ชุมชน และสถานศึกษา

- บทที่ ๒ การบริหารจัดการโครงการ

- ๒.๑ การแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการ (คณะกรรมการ ๕ ส)
- ๒.๒ การประกาศนโยบายเข้าร่วมโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข
- ๒.๓ การอบรมให้ความรู้ตามหลัก ๕ ส เพื่อสร้างวัดสวยด้วยความสุข
- ๒.๔ การสำรวจพื้นที่ จัดทำแผนผังวัด ชุมชน โรงเรียน และวิเคราะห์พื้นที่เพื่อการพัฒนา
- ๒.๕ การจัดทำแผนปรับปรุงภายในวัด และชุมชน
- ๒.๖ การจับคู่เพื่อการพัฒนาพื้นที่และการลงมือปฏิบัติ (Big Cleaning Day)
- ๒.๗ การสรุปผลการดำเนินงาน

การจัดทำรายงานระดับวัด/ชุมชนและสถานศึกษาต้นแบบ (ในทุกระดับ)

- บทที่ ๓ การพัฒนาพื้นที่ภายในของวัด ชุมชน และสถาบันการศึกษา
 - ๓.๑ ป้ายชื่อวัด บริเวณหน้าวัด และแผนผังวัด โดยสังเขป
 - ๓.๒ การจัดการจราจร ป้ายจราจร และที่จอดรถ
 - ๓.๓ การจัดการระบบคลังวัสดุสงฆ์ และการควบคุมการเบิก-จ่ายสิ่งของ
 - ๓.๔ การจัดการดูแลรักษาห้องน้ำ
 - ๓.๕ การจัดการขยะ
 - ๓.๖ การจัดการสภาพแวดล้อม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัย
 - ๓.๗ การพัฒนาระบบไฟฟ้าและการป้องกันอัคคีภัย
 - ๓.๘ การจัดการโรงครัว
 - ๓.๙ การสุขาภิบาลอาคารเสนาสนะต่างๆ ภายในวัด

การจัดทำรายงานระดับวัด/ชุมชนและสถานศึกษาต้นแบบ (ในทุกระดับ)

- บทที่ ๔ การพัฒนาพื้นที่ทางสังคมและการเรียนรู้ของวัดและชุมชน
 - ๔.๑ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธของวัดและชุมชน
 - ๔.๒ การเสริมเครือข่ายจิตอาสาของวัดและชุมชนในพัฒนาวัดและการจัดการสิ่งแวดล้อม
 - ๔.๓ การส่งเสริมความมีวินัยและความรับผิดชอบของวัดและชุมชน
 - ๔.๔ การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้และการเกื้อกูลในระดับชุมชน
 - ๔.๕ การพัฒนาเชิงพื้นที่ให้เป็นสถานที่แห่งการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - ๔.๖ การจัดการทุนทางสังคมและวัฒนธรรม
 - ๔.๗ การเสริมสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การจัดทำรายงานระดับวัด/ชุมชนและสถานศึกษาต้นแบบ (ในทุกระดับ)

- **บทที่ ๕ การส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อม**
 - ๕.๑ การพัฒนาฐานข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ สามเณร และชุมชน
 - ๕.๒ การพัฒนาสถานที่วัดให้เป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาพ เช่น มีตู้ยาสามัญประจำวัด ห้องพยาบาล
 - ๕.๓ การส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพ เช่น ให้วัดปลอดอบายมุข สุรา บุหรี่ กัญชา
 - ๕.๔ การพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัด และชุมชน
 - ๕.๕ การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ

การจัดทำรายงานระดับวัด/ชุมชนและสถานศึกษาต้นแบบ (ในทุกระดับ)

• บทที่ ๖ การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

- ๖.๑ การพัฒนาฐานข้อมูลพุทธศิลปกรรมและมรดกวัฒนธรรม เช่น ปูนูนีย วัตถุ-สถาน ภายในวัด
- ๖.๒ การอนุรักษ์ บูรณปฏิสังขรณ์พุทธศิลปกรรมภายในวัดที่เหมาะสม
- ๖.๓ การส่งเสริมกิจกรรมภูมิปัญญาและวัฒนธรรม
- ๖.๔ การส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และพุทธศิลปกรรมภายในวัด
- ๖.๕ การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านพุทธศิลปกรรม ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญา

การจัดทำรายงานระดับวัด/ชุมชนและสถานศึกษาต้นแบบ (ในทุกระดับ)

• บทที่ ๗ การจัดการพื้นที่จิตใจและปัญญา

- ๗.๑ การจัดให้พื้นที่ของวัด เช่น อุโบสถ วิหาร เป็นสถานที่ส่งเสริมการเรียนรู้วิถีพุทธ
- ๗.๒ การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตวิถีพุทธ
- ๗.๓ การพัฒนากิจกรรมและการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา
- ๗.๔ การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การไหว้พระ สวดมนต์ อย่างต่อเนื่อง
- ๗.๕ ส่งเสริมการเจริญวิปัสสนากรรมฐานให้กับประชาชน

• บทที่ ๘ สรุปและข้อเสนอแนะ

- ๘.๑ สรุปผลการดำเนินการ
- ๘.๒ ข้อเสนอแนะ

สรุปแผนยุทธศาสตร์และแนวปฏิบัติโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

• วิสัยทัศน์ (Research Vision)

- วัด (ชุมชน) สบายด้วยความสุข
-

• พันธกิจ (Mission)

- ๑) การพัฒนาพื้นที่ทางกายภาพของวัดและชุมชนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงามเป็นสถานที่สัปปายะ
- ๒) การพัฒนาพื้นที่ทางสังคมและการเรียนรู้ของวัดและชุมชนด้วยวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ
- ๓) การพัฒนาพื้นที่จิตใจและปัญญาของวัดและชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา
-

• ค่านิยม (Core Value)

- การสร้างวัดในใจคน (Happiness Temple)
-

• ยุทธศาสตร์ (Strategy)

- ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาระบบและกลไกการบริหาร โครงการอย่างสร้างสรรค์
- ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาองค์ความรู้ บุคลากร และองค์กรสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่วิถีพุทธ
- ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมพลังชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมและมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน
- ยุทธศาสตร์ที่ ๔ เสริมสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาเชิงพื้นที่และสุขภาวะวิถีพุทธที่ยั่งยืน
-